

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

191. An qui secluso scandalo, & contemptu in Missa relinqueret Epistolam,
vel Euangelium, peccaret mortaliter? E quid disendum est de Gloria, vel
Credo, so omittantur in Missa? Et notatur non esse ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76405](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76405)

2. Sed aduersus illum nominatim, nonissimè me defendit ex viro docto P. Trimarchi Francisc. de Niagro in *addit. ad Petrum Ruyz de celebrat. Missar. p. 6. animaduers.* 8. n. 2. vbi sic ait: an lectio Epistolæ, vel Evangelij celebranti solemniter præcipiatur in Rubricis Missalis Romani. Negat Diana, affirmat Lugo, dicens quod falsò supponit hoc in Missali non præcipi, siquidem re vera præcipitur expressè ibi in rubricis. Verùm P. Trimarch. tunc Siculum Dianam, dicens, quod Dianæ intentum cum asseruit quod in Missali non præcipiatur, nihil aliud fuit, nisi quod illa rubrica, seu cætemonia non est præceptiua, sed tantum directiua. Hæc Niger. Dicendum est igitur, quod licet in rubricis Missalis dicatur quod Sacerdos in Missa solemniter legit Epistolam, & Euangelium, non autem sequitur ex hoc, ibi dictam recitationem præcipi cum peccati obligatione; & hæc erat questio à me ibi agitata. Et ideo vti ego loquutus sum in dicta resolutione, ita sunt etiam loquuti ante me Doctores omnes hanc questionem pertractantes. Vnde Villalobos in *sum. tom. 1. tract. 8. diff. 3. n. 4.* ita asserit. [El Sacerdote no està obligado à dezir la Epistola, y Euangelio, no obstante que lo digan los Ministros; porque no ay derecho ninguno, que obligue à esto, ni lo manda el Missa.] Ita ille & ante illum Petrus Ledesma in *sum. tom. 1. cap. 24. conclus. 5.* sic asserens. [El Sacerdote que dize Missa cum Diacono, y Subdiacono, no està obligado à dezir el pot si la Epistola, y e Euangelio, no obstante que la razon es, porque no ay derecho ninguno, que obligue al tal Sacerdote à dezir la Epistola, y el Euangelio; y el Missal de Pio V. no pone tal obligacion.] Et tandem ita etiam loquutus est Ludouicus à San Iuan in *sum. quest. 1. art. 23. de Sacram. Eucharist. difficult. 8.* Igitur ego in dicta resolutione docui iisdem verbis id, quod ante me docuerunt supradicti viri docti.

3. Et post hæc scripta inveni ea, quæ ego docui, docere etiam, me citato, Bartholomæum à Sancto Fausto de *sacram. Euchar. lib. 2. q. 278.* vbi sic asserit: An Sacerdos cantans Missam cum Diacono, & Subdiacono, teneatur secretò recitare Epistolam, & Euangelium. Affirmant aliqui; communis tamen opinio, veriorque sententia id negat, & meritò quidem, quia nullum ex hoc extat iuris decretum quod Sacerdotem ad hoc obliget, neque etiam Missale Romanum iussu Pij V. editum huius ordinationis meminit: & licet aliqui id faciant, multa sunt consuetæ, quæ non sunt præcepta; vnde satis est à Ministris Epistolam, & Euangelium audire. Hæc Faustus. Hinc satis probatum remanet contra amicissimum P. Lugo, me non falsò supponere, in Missali non præcipi Sacerdotibus Missam solemnem cantantibus recitare submissa voce Epistolam, & Euangelium, re vera enim ibi id non præcipitur, & hoc ego negaui, & iterum cum citatis Doctoribus nego. Solum igitur directiue tenentur ex rubricis Missalis Sacerdotes in Missis solemnibus Epistolam, & Euangelium submissa voce recitare, non autem præceptiue.

RESOL. CXCI.

An qui secluso scandalo, & contemptu in Missa relinqueret Epistolam, vel Euangelium, peccaret mortaliter?

Et quid dicendum de Gloria, vel Credo si omittantur in Missa?

Et notatur non esse peccatum mortale relinquere Communicantes, & Hanc igitur oblationem, que interponi solent in Festis Natiuitatis, Resurrectionis, & Pentecostes.

Et an teneatur Sacerdos illa repetere, si ex inconsideratione illa omiseret?

Et adducitur Regula generalis, quod in Missa nihil est repetendum, nisi probabiliter quis dubitet se aliquid essenziale omisisse.

Imò, nisi quando certo dubitat, eo quod non sufficiat quodcumque dubium. Ex p. 10. tract. 15. & Miss. Refol. 42.

§. 1. **V**idetur prima facie negativè respondendum, quia si quis in Missa relinqueret Credo, & Gloria, non peccaret mortaliter, vt me citato docet nouissimè Leandrus de *Sacram. tom. 2. tract. 8. d. 7. q. 58.* & me citato Martinus de San Ioseph *supra*, tamen aliquando longius est Credo, & Gloria quam Epistola, & Euangelium: Ergo.

2. Sed hoc argumentum nihil officit, & opinio non affirmatiue adhaerendum esse puto cum Martino de San Ioseph in *monit. Confess. tom. 1. lib. 1. tract. 11. d. 7. q. 58.* & me citato de *Sacram. tom. 1. tract. 11. d. 7. q. 58.* & me citato de *Eucharist. n. 12.* Dicastillo de *Sacram. tom. 1. tract. 11. d. 7. q. 58.* & me citato de *Sacram. tom. 1. tract. 11. d. 7. q. 58.* vbi sic ait: Vnde si omittatur aliquid eiusmodi ex urgenti aliqua necessitate, quæ vix potest contingere) sine reuocentia, nullum est peccatum. Neque in hoc vim habet, vt prebetur sententia omittere Euangelium, aut Epistolam non esse mortale peccatum; paruitas materia secundum se considerata, & quod sæpe Euangelium paruitas verba habeat, quàm Gloria, & Credo: nam paruitas, vel grauitas materia in hac re non sumitur ad eorum modum, quo secundum probabiliorum opinionem sumitur in orationibus, etiam in horis Canonici, & mirum pensata quantitate verborum orationis, sed consideratur secundum quod Missa est quoddam ens artificiale morale constans certis quibusdam partibus, ex quibus certa ordinis dispositione conueniens ens illud artificiale resultat. In quodam autem composito artificiali aliquæ partes esse possunt magis principales, & necessariæ ad illius constitutionem, quàm aliæ. Videt illarum defectus, etiam si ipse in quantitate sint minores quàm aliæ, magis deformant, aut deturpant ens illud artificiale, quàm defectus aliarum partium etiam maiorum. Sicut enim in statu v. g. alicuius Sancti, etiam si ex veste ipsa deficiente, vel ex aliquo insigni, puta ex ense, quem habet in manu, quandoque maior pars abscondatur quàm sit paruitas, barbæ, oris, aut oculorum, non ita illarum partium defectus deturpat, atque harum. Nam deficiente ensi, aut illo situ, vel parte vestis sine qua ab initio potuit esse talis imago, non tantus est defectus, quæ defectus nasci, & aliorum, etiam minorum in quantitate. Sic etiam in Missa defectus hymni Angelici, & Symboli Niceni, sine quibus ens illud artificiale, quod dicitur Missa, potest consistere, non tantum tamen censetur, etiam si maior sit illorum verborum quantitas, quàm Epistolæ, aut Evangelij: quia hæc deturpatur, & deformatur consuetum illud ens artificiale, quod est Missa; cum tamen sine Symbolo, aut Gloria sæpe consuetæ forma consistat. Facilius nihilominus posset excusari à mortali, si in Missa solemniter Sacerdos non dicat priuatim Epistolam, vel Euangelium, sed solum cantentur à ministris: atque ea ratione excusat Diana *tract. illo 4. resol. 42.* cum Vego Rodriguez, Nauarro, qui Nauarro docet in Missa non præcipi, quod forte ita erat tempore Nauarro postea verò præceptum est expressè. Itaque non Diana (quem in hoc accusat Lugo) sed Nauarro est, qui dixit non præcipi in Missali. Diana verò solum contendebat Nauarrum non esse contrariæ sententiæ, sed huius; & ad id probandum prouult Nauarro doctrinam citatis duobus locis, & aliquæ rationes illius. Hæcque Dicastillus.

Sup. hoc sit... Nota dum hic obiter, me satis probabiliter dixisse non esse peccatum mortale relinquere: Com-
muni ante, vel Hanc igitur oblationem, quae inter-
poni solent in Festis Natiuitatis, Resurrectionis, &
Pentecostes; & ita me citato tenet Dicastillus vbi
supra; & me etiam citato Leandrus 9.61. Vide etiam
Ioannem Henriquez in 99. pract. sect. 2. 9. 17.

4. Sed quid dicendum si aliquis v.g. in die Pen-
tecostes ex inconsideratione omiserit Communica-
tes, & Hanc igitur oblationem, teneretur postea illa re-
petere? Et respondeo negatiue ex doctrina generali
quam contra Vasquez docet Dicastillus loco citato,
num. 266. nempe in Missa nihil repetendum, quod
non sit de substantia, etiam si sine scandalo, aut nota
fieri possit, sed vltius perendum: Nam in rubricis
Missalis, vbi agitur de defectibus in celebratione
Missarum occurrentibus §. 5. cuius titulus est: De de-
fectibus forme in fine, dicitur: Si valde probabiliter
dubitatur se aliquid essenziale omisisse, iteret formam,
saltem sub tacita conditione: si autem non sunt de
necessitate sacramenti, non resumatur; sed procedat
vltius.

5. Talia autem sunt verba, de quibus nunc agi-
mus. Quae non sunt de necessitate Sacramenti: Ergo
illa iam omissa, etiam si quis secretò possit, non sunt
repetenda; sed perendum vltius. Si verò quis proba-
biliter dubitet, aut credat omisisse aliquid perti-
nens ad essentiali consecrationis, potest, & debet, vt
aduertit Missale, etiam post longam moram repetere
sub conditione praedicta, saltem tacita, quia tunc nul-
lum est periculum, licet prius protulerit.

6. Ad hoc autem vt talis repetitio fiat, non suf-
ficit quodcumque dubium: saepe enim verba profes-
simus ex vlt; imò aliquando etiam attentè, quorum
postea non recordamur, aut fuerint prolata, quando
reflectimur; quia, vt postea recordemur, & fiat me-
morabile, non tantum fuit necessarium attentè cogi-
tare; sed etiam cogitare cum aliqui reflexione,
quod dicamus. Vnde scrupulosi debent omnino
quiescere in hoc, neq. repetere, etiam si non recor-
dentur. Tantum ergo est facienda repetitio: quando
certò vel probabiliter constat de omissione eorum,
quae sunt de necessitate formae.

RESOL. CXCII.

An Sacerdos, qui omiserit in Canone Missae v. g. sex
aut octo nomina Sanctorum, excusaretur à peccato
mortali ratione paruitatis materiae?

Et cursum docetur quod, si in consecratione Calicis omi-
tatur ea pars Noui & aeterni testamenti, vel si quis
inter Latinos latine celebrans formam consecratio-
nis Graeco vel Hispano sermone conciperet, an sit
mortale, vel tantum veniale?

Et quid, si in Missa Epistola, Euangelium, aut Offer-
tium omitterentur scienter, an sit peccatum mortale?

Et quid, si omitteretur Gloria, vel Credo, aut tres pri-
mae orationes?

Et inferitur, quod si omittatur in Baptismo magna pars
caeremoniarum, quas Ecclesia praescribit, an sit pec-
catum mortale? Ex part. 1. o. tr. 16. & Milic. 6. Ref. 37.
alias 36.

Sup. hoc sit... S. I. Affirmatiue respondet Bernal de Sacram.
disp. 6. sect. 4. num. 93. vbi sic ait: Muta-
tionem facere interdum erit contra Religionem mor-
tale. Vt si omittatur in Baptismo magna pars caer-
emoniarum, quas Ecclesia praescribit; aut in Consec-
ratione Calicis ea pars: Noui, & aeterni testamenti:
vel si quis inter Latinos Latine celebrans, formam

Tom. II.

Consecrationis Graeco, vel Hispano sermone conci-
peret. Interdum erit peccatum contra Religionem
veniale. Nempè si mutatio ratione leuitatis materiae
non afferat grauem irreuerentiam, aut indecentiam:
vt si ex caeremoniis baptismi scienter omittat Paro-
chus vnam aut alteram; & Sacerdos in Missa partem
aliquam exiguum Canonis, vt octo, vel decem no-
mina Sanctorum: cur enim haec non sit materia le-
uis? Ita ille.

2. Sed haec opinio, pace viri docti, videtur mihi
aliquantulum laxa; non enim in Canone reputan-
da est materia leuis omisso; sed potius grauis,
& idèd Pater Suarez in 3. part. Dini Thoma, tom. 3.
disp. 8. sect. 3. explicauit materiam leuem in omisso-
ne vnus nominis, vel alterius alicuius Sancti; vnde
ex illo sic asserit Iacobus Granada in 3. p. controu. 6.
tract. 14. disp. 14. num. 3. si pars notabilis earum,
quae in Missa semper dicuntur, v.g. Euangelium, Epi-
stola, Offeritorium, scienter omittatur, erit pecca-
tum mortale, vt rectè Henriquez lib. 9. cap. 30. §. 3;
& Suarez proximè relatus, qui bene addit, quando
pars, quae omittitur, non esset necessaria ad ordina-
riam Missae integritatem, quia solet non dici, vt Sym-
bolum, vel Gloria, vel tres orationes, facilius posse
à culpa mortali excusari eius omissionem. Similiter
bene docet, non esse mortale omittere minimam
partem Canonis, v. g. vnum, aut alterum nomen
alicuius Sancti. Ita ille. Cui adde, & me citato,
Leandrum de Sacram. tom. 2. tr. 8. disp. 7. quest. 61.
& me citato Dicastillum, de Sacram. tom. 1. tract. 5.
disp. 4. dub. 13. n. 257. Et idèd apponam hic verba Pa-
tris Tamburini, opusc. de Sacram. Missae, lib. 2. cap. 5.
§. 1. n. 4. vbi sic ait: Omittere vnum Verbum in Ca-
none, esse mortale, aliqui affirmant: Sed certè licet
minor omisso sufficiat ad constituendum mortale
in Canone propter eius reuerentiam, quam in aliis
Missae partibus, tamen omittere vnum, aut alterum
verbum, non excedere lineam leuitatis; merito
communiter censent Doctores. Ita ille.

3. Itaque ego puto contra Bernal, quod relin-
quere octo nomina Sanctorum in Canone Missae sit
peccatum mortale; non audem tamen de hoc dam-
nare, si aliquis tria tantum nomina relinqueret ex
auctoritate P. Garzia in Summa Theol. mor. tract. 3.
difficult. 8. dub. 6. punct. 2. n. 20. vbi sic ait: [La comun
opinion y cierta es que dexar dos, ni tres palabras
(ego adderem & quartam) en el Canone no es ma-
teria suficiente para pecado mortal.] Ita ille.

RESOL. CXCIII.

An Sacerdos, qui ex intentione non nominat aliquem
Sanctum eorum, qui in Canone Missae ponuntur, pec-
cet mortaliter? Ex p. 2. tract. 14. Ref. 49.

§. 1. Peccare mortaliter putauit Didacus Nughus
in 3. p. tom. 1. q. 83. art. 4. dub. 2. concl. 2.

2. Sed quia in hac materia datur etiam paruitas
materiae ego puto, Sacerdotem hoc facientem, culpae
lethali minimè esse reum. Colligitur hoc ex Homo-
bono de Bonis in exam. Eccles. p. 1. tract. 4. c. 16. q. 152.
& absolutè tenet haec sententiam Filiucius tom. 1.
tr. 5. cap. 5. n. 155.

RESOL. CXCIV.

An Sacerdos Regularis peccet mortaliter, si in canone
Missae pro nomine Episcopi ponat nomen Generalis
suae Religionis?

K 2 Et

Sup. in ap-
not. vlt. ha-
ius Ref.

Sup his Epi-
stola, Euan-
gelium, &c.
in Ref. praer-
terita, & in
alio §. eius
not. primae
pro hac
quest.

Sup. hoc
Symbolo, &
Gloria, &c.
supra in Ref.
191. & in
aliis eius
not. pro hac
questione, &
prosequen-
tibus à vers.
Similiter ha-
ius textus in
Ref. not. pri-
mae huius
Ref.

Sup. hoc &
seq. in hoc §.
in Resolu-
tionibus
not. primae
huius Ref.
& lege Ref.
hanc sequen-
tem, &c.

Sup. hoc cū
codem Na-
gno supra in
Ref. 186. §. 1.
in fine, & in
Ref. 192. §.
Sed in prin-
cipio, ad lin.
6. & in fine
dicte Ref.
sed lege eam
per totam,
& vers. eius
primae nor.
& infra in
Resol. 223.
cursum in §.
vlt. & supra
in Ref. 187.
§. 2.